

Gozdovi za prihodnost – od znanosti k ljudem

Jubilejna konferenca Pro Silva Evropa ob 30. letnici ustanovitve

Po 10. letih jubilej spet v Sloveniji.

Pro Silva Evropa je združenje za razvoj in popularizacijo gospodarjenja z gozdovi po načelih sonaravnosti, trajnosti, večnamenskosti in ekonomičnosti. Vanj je vključenih 27 držav, zanj pa se zanimajo tudi v ZDA, Južni Ameriki in Aziji. V septembru 2019 je minilo 30 let od ustanovitve združenja.

Na ravni evropskega združenja Pro Silva Evropa se države članice srečujejo na letnih in jubilejnih srečanjih. Poleg tega v posameznih državah izvajajo različne programe in nanje vabijo tudi druge države članice. Na letnem srečanju Pro Silve Evropa v Romuniji leta 2017 je bil sprejet predlog, da bo jubilejno srečanje ob 30-letnici ustanovitve v Sloveniji leta 2019, kjer je bila tudi ustanovljena leta 1989. Jubilejna konferenca se je torej obetala po 10-tih letih spet v Sloveniji. Dvajsetletnica je bila namreč v septembru 2009 v Logarski dolini. Dogovorjeno srečanje oziroma jubilejna konferenca je potekala v Radljah ob Dravi, na Pohorju in v Celju v dneh od 11. 9. do 14. 9. 2019. Organizatorji v Sloveniji smo si za izvedbo jubilejne konference zastavili cilje:

- Prikaz dobrih praks sonaravnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji.
- Izboljšanje prenosa znanstvenih izsledkov v prakso in uporaba v razmerah podnebnih sprememb.
- Predstavitev razstave Gozdarstvo v sozvočju z naravo – odločilnega koraka k postavitvi in razvoju Centra za sonaravno gospodarjenje z gozdovi.
- Poudarek na širitvi načel sonaravnega gospodarjenja na vse funkcije gozdov.
- Povezovanje gozdarskih in drugih organizacij pri prenosu načel sonaravnega gospodarjenja z gozdovi v prakso.

Vsebinsko je povezoval skupen naslov: »Gozdovi za prihodnost – od znanosti k ljudem« in je zajemala 3 glavne sklope:

- Uvodni dogodek s poudarkom na širitvi načel sonaravnega gospodarjenja z vsemi funkcijami gozdov (11. 9. 2019, Radlje)

- Predavanja in razprave (12. 9. 2019, Radlje)
- Strokovne ekskurzije (12., 13. in 14. 9. 2019, Pohorje, Celje).

Jubilejne konference se je udeležilo skupno v vseh dneh okrog 150 udeležencev, od tega 70 delegatov 20 držav. Posebne pozornosti med udeleženci sta bila deležna Bela Varga iz Madžarske in Hubert Dolinšek iz Slovenije, ki edina od povabljenih članov ustanovne skupine Pro Silva Evropa iz leta 1989.

Novi izzivi za uvod v konferenco

Zbrali smo se v sredo 11. 9. 2019 popoldne pri dvorcu v Radljah ob spremljavi glasbenega programa Glasbene šole Radlje ob Dravi. Udeležence sta pozdravila predsednik Pro Silve Evropa dr. Eckart Senitz in župan Občine Radlje mag. Alan Bukovnik. Potem so sledili trije referati o vsebini uvodnega dogodka: Gozdna pedagogika v Sloveniji in v Evropi (Kristina Sever), Nelesne funkcije gozda – izziv za ProSilvo (A. Lesnik) in Turizem v gozdnem prostoru (J. Prah). Referati so bili namenjeni predstavitvi idej za širitev dejavnosti in načel ProSilve na socialne funkcije gozdov.

V referatu Gozdna pedagogika v Sloveniji in Evropi je Kristina Sever predstavila dejavnosti in pomen gozdne pedagogike za približevanje vednosti o gozdnem ekosistemu, gozdarski znanosti in stroki ljudem iz različnih javnosti. Gozdna pedagogika pridobiva na pomenu in pozornosti, tako v Evropi kot v Sloveniji tudi zaradi vse pogostejših ujm in poškodb gozdov zaradi klimatskih sprememb. Posledice se posredno in neposredno dotikajo vsega človeštva, prav tako tudi gospodarjenja z gozdovi v teh razmerah. V evropski skupini Mreža gozdnih komunikatorjev (Forest Communicators Network - FCN) deluje podskupina za gozdno pedagogiko, ki je leta 2017 oblikovala skupno evropsko strategijo za gozdno pedagogiko. Ta je tesno povezana s trajnostnim gospodarjenjem in ji sledijo mnoge evropske države, tudi Slovenija. V Sloveniji je v gozdno pedagogiko vključenih več gozdarskih organizacij, predvsem Gozdarski inštitut Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije, Inštitut za gozdno pedagogiko, sodeluje tudi ProSilva Slovenija.

Na Gozdarskem inštitutu s z gozdno pedagogiko ukvarja skupina Gozd eksperimentov, ki je pred kratkim izdala Priročnik za učenje in igro v gozdu

A. Lesnik (Pro Silva Slovenija) je v referatu Nelesne funkcije gozda – izziv za ProSilvo povedal, da je bila ProSilva Evropa ob ustanovitvi pred 30-timi leti in pozneje usmerjena predvsem v lesno proizvodno funkcijo gozda in je delovala v razmeroma ozkem krogu gozdarskih strokovnjakov. Že pred 10-timi leti, na jubilejni konferenci Pro Silva ob 20-letnici ustanovitve, leta 2009 v Logarski dolini, se je na delavnici, ki je bila namenjena delu Pro Silve z javnostjo izkazala velika potreba po večjem odpiranju Pro Silve za javnost. Poleg novih izzivov za sonaravno in ekonomično gojenje gozdov v času klimatskih sprememb je pred Pro Silvo v prihodnosti izziv tudi soočenje s poudarjenimi ostalimi funkcijami gozdov, ne samo zadovoljevanje potreb po materialnih dobrinah gozda. Ugotovitve japonskih medicinskih znanstvenikov objavljene v literaturi, kot sta na primer nedavno izšli knjigi, prevedeni v slovenščino: dr. Qing Li Z gozdom do sreče in zdravja (Založba Učila, Tržič, 2019) in Florenece Williams Narava zdravi in pozdravi (Založba Umco, Ljubljana 2018), govorijo o dobrodejnih učinkih gozda na psihično in fizično zdravje in se vse bolj širijo med ljudmi. V ekonomski paradigmi narave in gozda se že nekaj časa uporablja izraz v obliki besedne zveze ekosistemske storitve. Odpirajo se nova vprašanja, ki terjajo nove raziskave in prenos v prakso na primer:

- Kakšne diferencialne ukrepe pri sonaravnem gojenju gozdov zahtevajo posamezne socialne in ekološke funkcije gozdov?
- Kdo so koristniki socialnih in ekoloških funkcij gozda?
- Kakšni so lahko ekonomski učinki ekosistemskih storitev gozda?
- Možni ekonomski učinki ekosistemskih funkcij pri vlaganju v zdravstveni sistem države?
- Učinki gozda na zdravje ljudi v različnih strukturah gozda, različnih dnevnih in letnih časih?
- Kakšno usposobljenost potrebujejo gozdarski strokovnjaki za delo z javnostmi ob novih potrebah po ekosistemskih storitvah gozda?

Jože Prah (Pro Silva Slovenija) je v referatu Turizem v gozdnem prostoru predstavil pomen tematskih poti skozi gozdove. Tematska pot je označena ali neoznačena pot, ki uporabniku ponuja doživetje izbrane tematike. Tema poti se lahko nanaša na poljubno turistično aktivnost, npr. pohodništvo, kolesarjenje, jezenje itd. Tematske poti nam govore o vsebini na poti, kulturni in naravni dediščini, kulinariki, kulturi, arhitekturi, zgodovini, naravnih procesih in podobno ter o ljudeh. Pot je lahko poljubno dolga, pomembno je le, da so na ali ob poti turistično – izobraževalno zanimive točke. Pred 50-timi leti, leta 1969, je bila v Nemčiji ustanovljena Evropska popotniška zveza (ERA), ki danes združuje 63 pohodniških organizacij iz 34 evropskih držav in imajo skupaj več kot 3 milijone posameznih članov. Glavni cilji ERA so: hoja brez meja s poudarkom na trajnostnem razvoju. Prek Evrope poteka dvanajst evropskih pešpoti, med njimi tri tudi preko Slovenije in sicer E6, E7 in E12. Samih poti je okoli 60.000 kilometrov, so dolge in vodijo s severa na jug ali z vzhoda na zahod. Evropske pešpoti povezujejo Evropo na najbolj izviren način in nas medsebojno družijo s hojo po hribih in dolinah preko različnih regij, domovin in dežel. Turistična funkcija gozdov in z njo povezane tematske poti se dotikajo tudi Pro Silve, povezovanja z javnostmi in načel sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Morda je prav Pro Silva poklicana, da uveljavi ugotavljanje nosilnih kapacitet gozdov za turistično funkcijo. Referat J. Praha je pospremil prihod popotnikov po evropskih pešpotih v rumenih majicah, ki so krenili iz Avstrije že dan poprej.

Po predstavitvi referatov so predstavniki konzorcija za ustanovitev Centra za sonaravno gospodarjenje z gozdovi (CSG): župan Občine Radlje mag. Alan Bukovnik, predsednik Pahernikove ustanove prof. dr. Jurij Diaci, direktor koroškega pokrajinskega muzeja mag. Tadej Pungartnik in predsednik Pro Silve Slovenija Anton Lesnik položili temeljni kamen za izgradnjo novega paviljona, ki bo del CSG.

Po položitvi temeljnega kamna je Alenka Verdinek kustosinja muzeja Radlje ob Dravi na kratko predstavila novo razstavo Gozdarstvo v sožitju z naravo in povabila na ogled razstave. Ogled je

vodila A. Verdinek, ki je razstavo v sodelovanju z delovno skupino tudi postavila. Razstava je prvi praktični korak k postavitvi CSG. Po metodi postavitve je klasične narave, obsega tematsko literaturo, dokumente, fotografije, predmetne eksponate in računalniško predstavitev. Eksponate so v različnih oblikah prispevale tudi nekatere države-članice Pro Silve Evropa. Povabljene so bile vse in pričakujemo njihov odziv tudi v prihodnje. Načrtovano je, da bodo sedanji postavitvi razstave sledile še novodobne tehnike. Doživela je že številne ogleda in pohvale ter tudi mnenje, da je prva razstava s to tematiko na svetu.

Konferenčni del JKEP, predavanja, razprave

Konferenčnega dela posvetovanja, ki se je odvijal v dvorani hostela v Radljah, se je udeležilo več kot 120 delegatov ProSilve in predstavnikov gozdarskih organizacij iz Slovenije. Posvetovanje je spremljala razstava o uporabi lesa »Triple wood«. Po pozdravnih nagovorih je sledila zahvala ustavnim članom ProSilve. Navzoča sta bila Hubert Dolinšek iz Slovenije in Bela Varga iz Madžarske, več drugih je pisno posredovalo čestitke ob jubileju in izrazilo podporo nadaljnjemu razvoju ProSilve. Osebno zahvalo in spodbudne besede je v video predstavitvi izrazila tudi evropska komisarka za

transport Violeta Bulc.

Sledila so tri vabljenja predavanja strokovnjakov s področja sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Profesor gojenja gozdov iz Oregonske državne univerze, Klaus Puetmann je avtor in soavtor številnih del na temo gospodarjenja z raznodobnimi gozdovi. V knjigah *Kritika gojenja gozdov* in *Gospodarjenje z gozdovi* kot zapletenimi prilagodljivimi sistemi je kritično soočil različne paradigme gojenja gozdov. V predavanju z naslovom »Sodobne raziskave na področju ekološkega gozdarstva: od oblikovanja problemov do razširjanja znanja« je podal pregled svetovnih gibanj na področju sonaravnega gozdarstva in vzrokov zanje, novejših raziskovalnih izsledkov na področju ekološkega gozdarstva in načinov povezovanja znanosti in prakse v ZDA. Izpostavil je, da raziskave nakazujejo specifične odzive gozdov na sonaravno gospodarjenje, zato ni veliko možnosti za posploševanje, še posebej ob upoštevanju zgodovinskih vzorcev naravnih motenj ter okoljskih in družbenih sprememb. Predavanje je zaključil z besedami: »sonaravno gojenje gozdov je most za upravljanje z gozdovi kot ekosistemi s funkcijami, ki izpolnjujejo človekove potrebe: to je gospodarjenje z gozdovi za osrečevanje ljudi«.

Drugi vabljeni govorec, dr. Peter Ammann deluje v kantonski gozdarski upravi Aargau in je hkrati vključen v vodenje švicarskega zveznega centra za gojenje gozdov. Slovenski strokovni javnosti je poznan kot soavtor situacijske nega mladega gozda. Ideje za izpopolnjevanje nege tudi sam preizkuša, zato je zelo spoštovan med praktiki. V predavanju z naslovom »Vključevanje strokovnjakov v raziskave za izboljšanje sonaravnega gozdarstva« je predstavil švicarske izkušnje s povezovanjem znanosti in prakse ter novejša raziskovalna izsledke na področju nege gozdov po velikopovršinskih ujmah. Izpostavil je tudi smiselnost povezovanja načel trajnega gozda in skupinsko postopnega gojenja gozdov za prilagajanje na okoljske spremembe.

V tretjem predavanju, ki ga je pripravila skupina strokovnjakov pod vodstvom dr. Bila Masona, predstavil pa ga je prof. João Paulo Fidalgo Carvalho iz Univerze UTAD na Portugalskem, so bili predstavljeni dosežki ProSilve v tridesetih letih delovanja. Predavanje je temeljilo na anketi, ki jo je izpolnilo 22 evropskih držav. Ob nastanku ProSilve v številnih evropskih državah sonaravnega gospo-

Slika 1: Bela Varga in Dušan Dolinšek, dva izmed ustanoviteljev Pro Silve Evropa. (foto: E. Senitz)

darjenja z gozdovi niso poznali, danes se izvaja na približno 25 % površine gozdov. Delež počasi, vendar vztrajno narašča. Prevladujoče zvrsti gojenja gozdov obsegajo prebiralno in skupinsko postopno gojenje gozdov, medtem ko je v povezavi z uporabo zastorne zvrsti več pomislekov. Analiza je razkrila težave pri zbiranju kakovostnih informacij o sonaravnem gospodarjenju. V zaključkih so izpostavili, da je potrebno bolj razviti teorijo in prakso sonaravnega gozdarstva za mediteranske in borealne predele ter da je potrebno premostiti infrastrukturne, kulturne in politične ovire za večjo uporabo sonaravnega gozdarstva in razviti vseevropsko raziskovalno akcijo za povzemanje znanja o sonaravnem gozdarstvu. Konferenčni del se je zaključil z razpravo o prenosu izsledkov v prakso in prednostnih raziskovalnih nalogah. Te so temeljile na rezultatih spletne ankete. Anketiranci so med prednostmi sonaravnega gospodarjenja največkrat izpostavili večjo stabilnost in sposobnost okrevanja gozdov. Med ovirami za nadaljnje širjenje sonaravnega gospodarjenja so izpostavili prekomerno objedanje mladja s strani velikih rastlinojedih parkljarjev, pomanjkanje usposobljenih strokovnjakov in delavcev ter neustrezen sistem spodbud za lastnike gozdov.

EKSKURZIJE

Pahernikovi in Sgermovi gozdovi (12. 9. 2019)

Po zaključenem konferenčnem delu dne 12. 9. 2019 dopoldne, je sledilo strokovno vodenje v Pahernikove in Sgermove gozdove. V Evropi in svetu smo znani, kot začetniki sonaravnega načina gospodarjenja z gozdovi. Državam, ki si želijo prehoda na takšen način gospodarjenja lahko pomagamo s svojim zgledom in izkušnjami, kar je bil tudi namen ekskurzij. Predavatelji so na predstavitvenih točkah predstavili Pahernikove in Sgermove gozdove in gospodarjenje s slovenskimi gozdovi. Slovenija je z 58 % gozdov, ena najbolj gozdnatih držav v Evropi. Gozdovi so dobro ohranjeni, na kar kaže tudi dejstvo, da pokrivajo 70 % NATURA 2000 območij. Sonaraven način gospodarjenja zajema celosten pristop; ohranjanje narave je vključeno na vseh ravneh načrtovanja in gospodarjenja z gozdovi. Kar pomeni tudi ohranjanje biotske pestrosti na različne načine. Eden izmed načinov, ki se uporablja v gozdarstvu je ohranjanje zadostne količine odmrlih lesnih ostankov, drevesnih mikrohabitativ in habitatnih dreves.

Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano ter Zavod za gozdove Slovenije sta organizaciji, ki z načrtovanjem usmerjata gospodarjenje

Slika 2: Predavanje prof. Klausa Puetmanna iz Univerze v Oregonu. (foto: T. Lesnik)

z gozdovi in njihovo rabo. Gozdnogospodarski načrti so brezplačni in so namenjeni vsem lastnikom gozdov. Gozdarski inštitut Slovenije ter Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete pokrivata raziskovalni in izobraževalni vidik, medtem, ko državno gozdarsko podjetje SiDG aktivno gospodari z državnimi gozdovi.

Pahernikovi gozdovi so s svojimi 570 ha zgled sonaravnega gospodarjenja v Sloveniji. Danes z njimi gospodari Pahernikova ustanova in s tem ohranja spomin na rodbino Pahernik in gozdarskega inženirja Franja, ki je v prejšnjem stoletju začel z naravi prilagojenim načinom gospodarjenja. Ti gozdovi so odličen zgled sobivanja človeka, narave in kulture. Kot primer dobre prakse so na ogled študentom in strokovnjakom različnih smeri. Pahernikova ustanova pa dobiček od gospodarjenja nameni raziskovalnim projektom ter štipendijam za študente gozdarstva.

Prvotno je v slovenskih gozdovih prevladovala bukev. Kasneje smo po principu t.i. »nemške šole« začeli saditi iglavce, predvsem smreko, saj zaradi relativno hitre rasti in kakovostnega lesa dosega visoke cene na trgu. Danes na območju Pahernikovih in Sgermovih gozdov uspevajo

jelovo-bukovi sestoji z visokim deležem smreke.

Na območju celotne države se z gozdovi gospodari na sonaraven način, kar omogoča pridobivanje kakovostnega lesa in prihodka ob upoštevanju vseh funkcij gozda. V preteklosti so se kmetje posluževali predvsem kmečkega prebiranja, kot načina gospodarjenja z gozdovi. Tudi danes lahko ponekod še najdemo gozdove s prebiralno strukturo. V gozdovih družine Sgerm že desetletja gospodarijo prebiralno in se tako posvetijo vsakemu drevesu posebej, predvsem pa ohranjajo visoko lesno zalogo in stalen pomladek v gozdu. Sgermovi gozdovi pa imajo še eno posebnost – tu namreč raste najvišja avtohtona smreka v Evropi. Po zadnjih meritvah leta 2002 je visoka 62,3 m, v prsni premer meri 124 cm, njena starost pa je ocenjena na 270 let.

Goste iz tujine je zanimala organiziranost gozdarstva v Sloveniji, ki je posebnost v Evropi ter vzroki nazadovanja lesno-predelovalne industrije. Pogovarjali smo se tudi o pomenu zavarovanih območij in o tem, ali je 1% gozdnih rezervatov v kombinaciji s sonaravnim načinom gospodarjenja dovolj za ohranjanje biodiverzitete in vrst, ki so vezane na odmrle lesne ostanke.

Slika 3: V Pahernikovem gozdu (foto: T. Lesnik)

Lehen in Mislinjski gozdovi (13. 9. 2019)

Ekskurzije so se nadaljevale tudi naslednji dan. Na območju Pohorja smo si ogledali gozdove v Lehnu in Mislinjske gozdove. S tamkajšnjimi gozdarji smo se pogovarjali o gospodarjenju z gozdovi na Pohorju in upravljanju s populacijami prostoživečih živali. Srnjad in divji prašiči so lovne vrste, ki so razširjene skoraj po vsej Sloveniji. Ostale lovne vrste (npr. jelenjad in gams) so prisotni v manjšem delu. Cilj trajnostnega upravljanja z divjadjo je ohraniti vitalne populacije ustrezne starostne in spolne strukture, ki so v ravnovesju z okoljem. Zavod za gozdove Slovenije pripravlja letne in desetletne lovsko upravljalvske načrte za lovne vrste in velike zveri. Trenutno je v Sloveniji aktivnih 416 lovskih družin in vzpostavljenih 12 lovišč s posebnim namenom. 22.000 lovcev skrbi za trajnostno upravljanje z divjadjo ter varovanje narave in prostoživečih živali.

Kot primer gospodarjenja z gozdovi smo si ogledali srednje veliko zasebno gozdno posest (20 ha) na kateri gospodarijo po principu sproščene tehnike gojenja gozdov (STGG). Gozdovi so dobro ohranjeni, saj lastnik ni v celoti odvisen od svojega gozda. Vanj posega predvsem kadar potrebuje drva in material za gradnjo. STGG omogoča, da smo pri gospodarjenju fleksibilni in uporabljamo ukrepe, ki vsebujejo različne zvrsti gojenja gozdov (od prebiralnega gospodarjenja, gospodarjenja z robnimi sečnjami, do skupinsko postopnega gospodarjenja). Na takšen način imamo svobodo, da se prilagajamo razmeram v gozdu, ki so lahko zelo raznolike.

Kontrolna metoda nam služi kot nadzor nad gospodarjenjem z gozdovi in je, kot takšna pomemben element slovenskega gozdarstva. Monitoring oziroma inventura gozdov nam pomaga prepoznati spremembe v strukturi in sestavi gozda ter nam nudi vpogled v doseganje ciljev in realizacijo ukrepov in s tem možnost, da izboljšamo načrtovanje in gospodarjenje v prihodnosti. Že v začetku 20. stoletja je Edvard Pogačnik v gozdovih v Lehnu začel s prebiralnimi sečnjami in z izvajanjem kontrolne metode in tako spremenil degradirane sestoje v gozdove s prebiralno strukturo. Njegovi prebiralni gozdovi z visoko lesno zalogo in prirastki, obilnim naravnim pomladkom ter tradicijo dokumentiranja, so

postali vzorčni model za gospodarjenje z gozdovi. Prav ti gozdovi so danes namenjeni raziskavam in izobraževanju. Tu najdemo semenski objekt jelke ter ploskev gozdnega genetskega monitoringa projekta LifeGenMon.

Varstvo gozdov igra pomembno vlogo v slovenskem gozdarstvu, saj se v zadnjem desetletju pogostejše srečujemo z izzivi, ki nam jih nalaga narava. Žledolom leta 2014 ter vetrolomi in gradacije podlubnikov, ki so sledili, so povzročili veliko škode v gozdovih. Najbolj prizadeti so bili sestoji smreke, naše ekonomsko najbolj zanimive drevesne vrste, ki pa ni avtohtona v nižinah in je zato slabo odporna na različne motnje. Z izzivi se uspešno soočamo, vseskozi potekajo sanacije poškodovanih gozdov. Gozdovi so se v veliki meri sposobni sami obnoviti, kjer pa to ni mogoče, jim pomagamo; predvsem s sadnjo ustreznih drevesnih vrst. Grožnjo našim gozdovom predstavljajo tudi invazivne vrste in patogeni organizmi. Veliko škode na jesenih je povzročila gliva *Hymenoscyphus fraxineus* (jesenov ožig), ki se je od leta 2006 do danes razširila nad vso Slovenijo in povzročila propadanje jesenov.

Iglavci (predvsem smreka) predstavljajo več kot 80 % pohorskih gozdov. Zasmrečenost gozdov je posledica gospodarjenja s smrekovimi monokulturami v preteklosti. Leta 1948 so z zakonom prepovedali goloseke in s tem zastavili pomemben korak na poti k sonaravnemu načinu gospodarjenja. Danes je smreka še vedno pomembna drevesna vrsta, kljub temu pa se spodbuja mešanost sestojev z ostalimi drevesnimi vrstami, predvsem listavci. Na Brički smo si ogledali uspešno premeno smrekovih sestojev, ki so jo začeli izvajati leta 1954.

V nadaljevanju je svoje delo predstavila družba Slovenski državni gozdovi d.o.o. (SiDG). Njihova temeljna dejavnost je gospodarjenje z gozdovi v lasti Republike Slovenije, ki predstavljajo približno 20 % vseh gozdov pri nas. Kmalu po ustanovitvi leta 2016 so bili soočeni z naravnimi ujmami in napadi podlubnikov, ki so povzročili veliko škode, tako v državnih, kot v zasebnih gozdovih. Tako je leta 2018 sanitarna sečnja predstavljala 85 % vse sečnje v državnih gozdovih.

Ogledali smo si tudi primer podsadnje bukve v smrekovih sestojih, ki je bil izveden v okviru projekta Sustman. Dodatna sadnja je pomembna z

vidika stabilnosti sestojev in izboljšanja kakovosti tal. Zaradi mešanosti sestojev se sadi predvsem bukev in ostale listavce; javor, lipa, jesen, hrast, beli gaber, jerebika in češnja. Pri izbiri ustreznega sestoja v katerem bo potekala podsadnja je potrebno upoštevati primernost okolja za ostale drevesne vrste (klima, tla, voda), saj veliko listavcev potrebuje rodovitna tla. Prav tako je potrebno upoštevati potrebe teh vrst po svetlobi ter globino koreninskega sistema. Pred sadnjo se je potrebno odločiti na kakšen način bomo gospodarili in izvajati redna redčenja, da zagotovimo ustrezno kvaliteto dreves.

Kolege iz tujine je precej zanimala slovenska kontrolna metoda, med drugim tudi njena uporaba za lastnika gozda. Aktualna tema je bila tudi organizacija lovstva in sobivanje človeka in velikih zveri.

Celjski mestni gozd (14. 9. 2019)

Zadnji dan konference smo obiskali celjski mestni gozd. Ta gozd je danes prepoznan kot znamenitost Celja in primer dobre prakse, ki je vzor tudi drugim mestom v Sloveniji. S svojimi 114 ha gozdnih površin in 15 km sprehajalnih poti je največje zeleno območje v mestu. Gozdovi so

dober primer večnamenskega gospodarjenja saj podpirajo vrsto različnih funkcij; od gospodarjenja gozdov in varovanja narave, do turizma, zdravja, kulture, rekreacije in izobraževanja. V ta namen je bila postavljena tudi drevesna hiša, ki predstavlja center mestnih gozdov in je odprta za vse obiskovalce mestnega gozda.

Mestni gozdovi so zaradi večje izpostavljenosti dobro mesto za pogovor o invazivnih tujerodnih vrstah, ki predstavljajo veliko grožnjo našemu naravnemu ekosistemu. Pri njihovem odkrivanju je pomembno čim hitreje zaznavanje in obveščanje. Zato so pri projektu Life Artemis razvili mobilno aplikacijo Invazivke, ki pomaga odkrivati invazivne tujerodne vrste. S pomočjo aplikacije lahko vsak posameznik prispeva k zgodnjemu ugotavljanju prisotnosti teh vrst in s tem pomaga ohranjati naše naravne ekosisteme.

Povzetki vabljenih predavanj in terenskih predstavitev so zbrani v zborniku *Forests for the future - from science to the people*, ki je dostopen na spletni strani ProSilve <https://www.prosilva.org/activities/annual-meetings/annual-meeting-2019/>. Na isti strani je poročilo o konferenci in posnetki predavanj ter plenarne diskusije.

Slika 4: Na Mislinjskem Pohorju (foto: A. Simčič)

Zaključki

- Jubilejna konferenca Prosilva Evropa 2019 je uspela. O tem pričajo številne pohvale in zahvale udeležencev.
- Doseženi so bili vsi cilji, ki so si jih zastavili organizatorji iz Slovenije.
- Delež sonaravnega gospodarjenja z gozdovi v Evropi postopno narašča, v svetu je vse večje zanimanje zanj. V sklopu konference smo prvič predstavili sistematično zbrane informacije o takšnem načinu gospodarjenja v Evropi, ki obsega ca. 25 % površine gozdov.
- Zaradi okoljskih in socialnih sprememb je sonaravno gospodarjenje pred največjimi izzivi v svoji zgodovini, zato je potrebno tesnejše povezovanje strokovnjakov in raziskovalcev ter učinkovitejše mreženje znanja.
- Pro Silva Slovenija je opozorila na nove izzive in vprašanja v zvezi s sonaravnim gospodarjenjem z gozdovi za socialne funkcije gozdov.

- Dosežen je bil velik korak naprej pri postavitvi centra za sonaravno gospodarjenje z gozdovi. Vanj vključujemo tudi Pro Silvo Evropa.
- V organizacijo in izvedbo jubilejne konference so se vključile vse gozdarske organizacije v Sloveniji. Dogodek je deloval povezovalno. Potreba po takem povezovanju ostaja tudi v prihodnosti.

Povzetki vabljenih predavanj in terenskih predstavitev so zbrani v zborniku *Forests for the future - from science to the people*, ki je dostopen na spletni strani ProSilve <https://www.prosilva.org/activities/annual-meetings/annual-meeting-2019/>. Na isti strani je poročilo o konferenci in posnetki predavanj ter plenarne diskusije.

Anton LESNIK, Jurij DIACI, Kristina SEVER

Slika 5: Pri drevesni hiši v Celjskem mestnem gozdu (foto: T. Lesnik)